

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра туристичного бізнесу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК
ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ**

здобувача вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
зі спеціальності 242 «Туризм»

освітньо-професійної програми «Туризмознавство»

ЗАГРЕБЕЛЬНОГО ОЛЕКСАНДРА ІГОРЕВИЧА

Допущено до захисту:
Завідувач кафедри, доктор
культурології, доцент

БОЖКО
ЛЮБОВ
ДМИТРІВНА

Науковий керівник:
професор, доктор наук
з державного управління

СТЕПАНОВ
ВІКТОР
ЮРІЙОВИЧ

Харків – 2021

Харківська державна академія культури

Факультет: Соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності

Кафедра туристичного бізнесу

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Спеціальність: 242 Туризм

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Доц. Любов

БОЖКО

« » 2021р.

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА Загребельного Олександра Ігоровича

Тема роботи: **«Вплив екологічних факторів на розвиток туристичних послуг»**

керівник роботи – Степанов В.Ю., доктор наук з держуправління, професор, професор кафедри туристичного бізнесу

затверджений засіданням кафедри, протокол №3 від 13.09.2019 р.

2. Строк подання здобувачем роботи - травень 2021 р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ЕКОЛОГІЇ НА ТУРИЗМ

1.1 Визначення поняття екології в туризмі

1.2 Роль екологічних факторів у розвитку туристичних послуг

1.3.Актуальність створення нового туристичного продукту в Україні в концепції екологічного туризму

Висновки до РОЗДІЛУ 1

РОЗДІЛ 2. РОЗРОБКА ЕКО-ТУРУ ПО ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ

2.1 Ресурсна та технологічна складові туру «B.W.U»

2.2 Практична розробка програми «зеленого» туру Україною

2.3 Калькуляція нового туру

Висновки до РОЗДІЛУ 2

ВИСНОВКИ СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної Роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи	вересень 2020 р.	
2.	Виявлення та вивчення літератури з теми кваліфікаційної роботи	листопад-2020	
3.	Написання тексту I розділу кваліфікаційної роботи	Грудень 2020	
4.	Написання тексту II розділу кваліфікаційної роботи	січень- 2021	
5.	Збір емпіричного матеріалу з теми дослідження, його опрацювання, опис	березень-квітень 2021	
6.	Написання висновків, оформлення роботи, її передзахист на кафедрі	Травень 2021	
7.	Підготовка презентації та захист кваліфікаційної роботи	червень 2021 р.	

Здобувач

Керівник роботи

Загребельний О.І.

Степанов В.Ю.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ЕКОЛОГІЇ НА ТУРИЗМ..	6
1.1 Визначення поняття екології в туризмі.....	6
1.2 Роль екологічних факторів у розвитку туристичних послуг.....	9
1.3. Екологічний туризм як новий туристичний продукт в Україні.....	15
Висновки до РОЗДІЛУ 1.....	19
РОЗДІЛ 2. РОЗРОБКА ЕКО-ТУРУ ПО ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ.....	20
2.1 Ресурсна та технологічна складові туру «В.W.U».....	20
2.2 Практична розробка програми «зеленого» туру Україною.....	27
2.3 Аналіз та калькуляція нового туру.....	33
Висновки до РОЗДІЛУ 2.....	38
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми. З початку перших туристичних пропозицій соціальний спосіб життя людини стає все більш мобільним та активним. Швидкий розвиток туризму за останні п'ятдесят років можна порівняти з промисловою революцією. За цей період кількість міжнародних подорожей зросла в чотири рази.

Швидкий розвиток туризму та його розміри призвели до негативних змін природного середовища в деяких регіонах. Забруднені пляжі, райони з надмірним виробництвом, прогресуючою ерозією та збіднілими ландшафтами стали непридатними для життя загалом, та зокрема для відпочинку. Тобто туризм почав руйнувати середовище існування. Виникла нова система думок щодо розвитку туризму, до взаємодії людини з природою.

Однією з головних складових розвитку туризму є природна ресурсна база та екологічне становище території. Вважається, що збільшення туристичного потоку сприяє виснаженню та деградації природних ресурсів та екології. Але щодо цієї проблеми, то існують абсолютно протилежні думки. У зв'язку з цим дане дослідження присвячене аналізу впливу екології та туризму один на одно. Крім того, пошуку шляхів збільшення туристичного потоку без негативного впливу на екологічний стан території.

Питання взаємозв'язку екології та туризму досліджує багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед них: Вишневський В. І., Дмитрук О. Ю., Дудник О.В., Козловський О. Ю., Любіцева О.О., Сокол Т. Г. та інші. Аналіз наукових джерел дав можливість ретельно дослідити шляхи розвитку екологічного туризму та створити новий турпродукт.

Мета дослідження: виявлення шляхів збільшення туристичного потоку без негативного впливу на екологічний стан території та розробка нового еко-туру Південною Україною.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано наступні завдання:

- визначити сутність та місце екології в туризмі;
- описати вплив екологічних факторів на розвиток туристичних послуг;
- проаналізувати явище екологізації на світовому туристичному ринку;
- дослідити стан та розвиток екологічного туризму в Україні;
- визначити ресурсну базу для еко-туру по Південній Україні;
- розробити програму еко-туру «B.W.U»;
- провести загальний аналіз та калькуляцію нового туру.

Об'єкт дослідження: туристичні послуги.

Предмет дослідження: екологічні фактори, що впливають на розвиток туристичних послуг.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися дослідницькі методи трьох основних типів: описові, що мають на меті зібрати та послідовно представити певний феномен, явище, систему чи послідовність подій; аналітичні, метою яких є виявлення сутнісних напрямів, причинно-наслідкових зв'язків між компонентами різних структур; порівняльні, що містять розгляд двох чи більше феноменів з точки зору подібності й відмінності сутнісних тенденцій розвитку.

Практичне значення дослідження полягає у формуванні авторської розробки нового екологічного туру Південною Україною, що демонструє шляхи збільшення туристичного потоку без негативного впливу на екологічний стан території.

Структура дипломної роботи: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел із 30 найменувань та один додаток. Загальний обсяг 45 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ЕКОЛОГІЇ НА ТУРИЗМ

1.1 Визначення поняття екології в туризмі

Витоки екотуризму (ЕТ), ймовірно, почалися з програми «Outing Sierra Club». Ці щорічні експедиції, що розпочалися в 1901 році, проводили туристів у віддалені райони Сьєрра-Невади, щоб показати учасникам чудеса природи, щоб ці люди могли стати частиною команди по збереженню лісу. Сучасний рух почав пускати коріння в екологічну активність 1970-х.

Деякі джерела припускають, що спочатку термін «екотуризм» був введений мексиканським архітектором та екологом Гектором Чебальосом-Ласкураном. Він використав це слово для опису поїздки в незаймані райони, щоб насолодитися їх природною красою та культурою. ЕТ та сталий розвиток були домінуючими поняттями з кінця 1980-х років і ЕТ спостерігав найшвидший ріст серед будь-яких підгалузей туристичної індустрії. Пріоритети мандрівників змінилися. Замість палючого сонця все частіше переважають подорожі в тінисті ліси та міські поселення. Це дозволяє говорити про феномен так званого екологічного туризму [1].

Популярність обґрунтована підвищеною свідомістю туристів, їх сприйняттям та бажанням досліджувати довкілля. Іноді такі зміни – яскравий приклад підтвердження соціальної ідентичності. Певним чином, розвиток ЕТу пов'язаний із розвитком екології. Хоча ця наукова галузь існує понад 100 років, особливим періодом вважається половина ХХ століття, коли масове виробництво матеріалу призвело до значних змін у навколишньому середовищі. Ці зміни призвели до кращого усвідомлення як науковців, так і простих громадян різних країн. В травні 2002 року, на всесвітній конференції, присвяченій ЕТ було прийнято Квебекську декларацію. Вона містить рекомендації щодо розвитку даного виду в ряді держав. Також було визначено поняття терміна «екотуризм» та його головні складові [5].

«Екотуризм або екологічний туризм – тип туризму, що полягає у подорожах до природних недоторканих людиною та, часто, природоохоронних територій. Екотуристи намагаються не здійснювати значного впливу на територію. Екотуризм сприяє освіті туристів та дозволяє збирати гроші на заходи зі збереження території, допомагає розвитку ізольованих поселень. Розвиток екотуризму часто розглядається як важливий засіб збереження довкілля для майбутніх поколінь» [18].

Рис.1.1 Складові ЕТу

Детальну характеристику зазначили в таблиці нижче:

Таблиця 1.1

Головні складові екотуризму

Збереження	Пропонуючи орієнтовані на ринок довгострокові рішення, ЕТ забезпечує ефективні економічні стимули для збереження і поліпшення біокультурного різноманіття та захисту природної та культурної спадщини прекрасної планети.
Суспільство	Збільшуючи місцевий потенціал та можливості працевлаштування ЕТ є ефективним способом дати можливість місцевим громадам у всьому світі боротися з бідністю та досягти сталого розвитку.
Інтерпретація	Збагаченість особистого досвіду та екологічної свідомості шляхом інтерпретації, ЕТ сприяє кращому розумінню та повазі до місцевої природи, суспільства та культури.

Джерело: розробка автора на основі аналізу джерел [3;10].

Таблиця 1.2

Види екологічного туризму

Назва	Характеристика
Науково-орієнтовані	Вивчення природи, польові дослідження.
Історичний	Підтримує національну ідентичність, вивчає культурні традиції.
Поїздка в природні заповідники	Відвідування різних заповідників та національних парків.
Агротуризм	Поїздка в сільську місцевість з ціллю сільськогосподарської діяльності.
Сільський	Відпочинок в сільській місцевості.
Споживчий	Збір грибів, ягід, рибалка та полювання.
Пікніковий	Відпочинок на березі водойму з метою купатися, підзагоряти, а заодно погуляти в лісі.

Джерело: розробка автора на основі аналізу джерел [12;14].

ЕТ став найбільш швидкозростаючим сектором в туристичній галузі, втричі швидшим, ніж галузь загалом. ЕТ має три ключових критерії: природні пам'ятки (флора, фауна, геологічні характеристики); характеристики культурного середовища: акцент робиться на вивченні та розумінні ресурсів, таких як діяльність туристів та інших учасників; має незначний вплив на фізичне та культурне середовище відвіданого регіону.

ЕТ повинен бути пов'язаний з концепцією сталого, не пере вивисуючи можливості відпочинку відвіданої регіонів. Бути прийнятим та підтримувати місцеві громади.

Окрім, ЕТ існує поняття природнього туризму. Вони дуже схожі за змістом, але є свої відмінності. Природний туризм – не є постійним, а безпосередньо залежить від мотивації людей, які бажають відпочити на природі. Їх навіть не можна назвати туристами, тому що цей вид туризму абсолютно нестабільний. Існує кілька класів природнього туризму, кожен з

яких використовую поєднання цих вимірв. Наприклад, спостереження за птахами може забезпечити приємний та спокійний відпочинок, заснований на загальному інтересі до природи та довкілля. Отже, без природнього середовища було б важко виконувати діяльність [24].

Кемпнінг – це також діяльність або досвід, який часто збагачується природою. Більшість людей віддають перевагу таборуванню в природних умовах, а не на краю жвавої дороги. Отже, природа є невідомою частиною, але не головною мотивацією для подорожі.

Таким чином, природа і ЕТ тісно пов'язані із захистом рідкісних і зникаючих видів, багато з яких є екзотичними і стають об'єктами ЕТ. Це стосується не тільки тварин і рослин, а й екосистем і природних комплексів в цілому. З іншого боку, при недостатній плануванні, туристичної доступності зростаюча популярність «сувенірів» дикої природи може стати причиною зникнення деяких видів і погіршення природних компонентів. Рідкісні види та екосистеми територій можуть вважатися життєво важливим ресурсом для місцевих громад, тому їх захист пов'язана із захистом культури.

1.2 Роль екологічних факторів у розвитку туристичних послуг

Індустрія туризму – досить велика і складна галузь в світі, і ця складність виникає з міцного зв'язку між соціальними, культурними, політичними та екологічними проблемами. Однак через зв'язок між туризмом і навколишнім середовищем вплив туризму в цій області більш помітно. Тому вважається за необхідне розглянути і зрозуміти вплив туризму на навколишнє середовище і чинне законодавство для вирішення проблем і досягнення цілей сталого туризму. Сучасний туризм народився з промисловою революцією.

Одна з найбільших глобальних екологічних проблем, викликаних туризмом, є збільшення викидів парникових газів. Величезна кількість парникових газів пов'язано з повітряним рухом. Люди хочуть подорожувати

в усі більш віддалені райони. В результаті цієї стійкої тенденції зростання викидів парникових газів від повітряного руху буде продовжувати рости. Щоб протистояти цій проблемі, необхідно скоротити кількість і відстань авіаперельотів. В іншому випадку всі заходи, прийняті на національному рівні проти збільшення викидів парникових газів, знову будуть знищені повітряним друхом.

Спостереження за природою і узбережжям поступилося місцем релаксації і відпочинку. Мандрівники потрапили під вплив різних чинників навколишнього середовища і запропонували такі туристичні продукти та послуги. На щастя, важливість охорони навколишнього середовища в туристичних подорожах підкреслюється в останні роки. Немає сумнівів, що туристична діяльність у галузі ЕТ може мати прямий чи опосередкований вплив на навколишнє середовище. На щастя, важливість охорони навколишнього середовища в туристичних подорожах підкреслюється в останні роки [15].

Розвиток туризму і управління ним стійким і екологічно безпечним способом є важливим фактором сталого розвитку. Щоб зрозуміти вплив туризму на навколишнє середовище, важливо планувати туризм з екологічної точки зору. При застосуванні методу сталого розвитку в плануванні туризму необхідно враховувати процеси їх впливу на навколишнє середовище, суспільство і економіку протягом усього процесу планування, щоб запобігти або хоча б пом'якшити негативні процеси і поліпшити позитивні.

Світовий досвід показує, що ЕТ справді є справжнім інструментом реалізації ідеї сталого розвитку. Але в той же час, якщо він перебуває в руках недобросовісних людей, він може легко нанести набагато більший збиток, ніж масовий туризм, оскільки в основному впливає на легко руйнуються природні комплекси та відкриває території, раніше невідомі широким масам споживачів [4].

В процесі аналізу тематичної літератури, виявили позитивний та негативний вплив екології на туристичну діяльність.

Таблиця 1.3

Вплив туризму на навколо лишнє середовище

Позитивні	Негативні
Просування екологічної культури в туристичному та культурному сегменті.	Лісові пожежі та знищення рослин.
Придбання іноземної валюти і збільшення валового національного доходу і розширення житла, ресторанів.	Сміття в прибережних водах, озерах, річках, фонтанах, парках та просторах. Знищення дикої природи та рослин.
Надання робочих місць, наприклад, виробництво і продаж товарів, транспорту і послуг.	Поява надмірного будівництва в околицях туристичних центрів. • Зростання рівня шуму та забруднення повітря від дорожнього руху та дорожнього руху.

Джерело: авторська розробка

Вплив туризму на природні комплекси може бути прямим і непрямим, масштаб і перебіг яких важко визначити. Прямі впливи включають [7]:

1. Винищення представників флори та фауни під час полювання, риболовлі, знищення природних середовищ існування, включаючи райони господарської діяльності.

2. Втручання в природні процеси життя рослин і тварин шляхом годівлі, розведення в штучних умовах, моніторингу, шумового забруднення, руйнування гнізд, будівництва.

3. Занесення та розповсюдження інфекцій, хвороб, спричинених людськими відходами (екскременти, органічні харчові відходи) та господарською діяльністю (вирубка лісів, порушення ґрунту).

Другорядний вплив включає в себе:

1. Зміну природного місця існування.

2. Глобальний антропогенний вплив на компоненти географічного середовища (забруднення ґрунту, поверхневі води, атмосфера, вирубка лісів, глобальна зміна клімату).

3. Штучне розведення тварин, створення людьми тварин і рослин з певними властивостями (генетично модифіковані, мутанти), вплив яких на

природу і людину ще не досліджено. За умови належного планування, управління та розвитку хороший туризм може мати позитивні наслідки для навколишнього середовища, включаючи:

1. Допомогу у збереженні важливих природних територій та дикої природи, включаючи морське середовище, національні та регіональні парки.
2. Допомогу у збереженні археологічних та історичних пам'яток як туристичних визначних пам'яток.
3. Сприяння покращенню якості навколишнього середовища в регіоні. Тому що туристам цікаво відвідувати красиві, чисті та екологічно чисті райони.
4. Підвищення обізнаність про місцеве середовище.

Відсутність належного планування, управління та розвитку туризму може спричинити низку негативних впливів на навколишнє середовище, зокрема:

Забруднення води внаслідок неправильної утилізації стічних вод та систем утилізації відходів для готелів та інших житлових районів. Забруднення річок, озер та прибережних вод, а також забруднення підземних вод витоками стічних вод із забруднених вод. Візуальне забруднення зумовлене кількома факторами: погано спроектовані готелі та інші туристичні визначні пам'ятки, погані умови через неправильно розроблені плани, невідповідні умови, використання великих і потворних рекламних щитів та блокування вражаючих перспектив розвитку туризму. Проблеми з вивезенням сміття, сміттям, яке викидають туристи.

Екологічна деградація природних просторів через надмірні та невідповідні зловживання щодо туристів та розвитку туризму. Морське середовище, прибережні регіони, гори та пустелі – це всі типи основних туристичних регіонів, які особливо вразливі до екологічної шкоди. Пошкодження археологічних та історичних пам'яток через погане поводження з туристами та недостатній розвиток туризму. Екологічні ризики

та проблеми, викликані плануванням землекористування, будівництвом та поганим плануванням туристичних визначних пам'яток та об'єктів.

Відповідно до заповідей еко-туриста для пасажирів [27] було складено повідомлення:

«1. Ніколи не купуйте слонову кість або подібні предмети з рідкісними тваринами.

2. Намагайтеся активно споживати послуги та товари місцевого виробництва. У цьому випадку ви вигідні місцевому населенню та сприяти розвитку місцевої економіки.

3. Не заважайте тваринам і не шкодьте рослинам. Завжди носіть із собою сміття: пляшки, банки, пластик, як ви можете це зробити? спричинити загибель дикої природи.

4. Особливу увагу приділіть кораловим рифам. Зверніть увагу! Корали - це живі організми, які можна легко пошкодити при дотику; Екотури: розробка та просування вісімнадцять.

5. Багато країн працюють над проблемою охорони навколишнього середовища. Ви можете їм допомогти, відвідавши пам'ятники, музеї, національні парки.

6. Зіткнувшись із проблемою охорони навколишнього середовища, не мовчіть, висловлюйте свою позицію щодо неї.

7. Намагайся не заважати жителям тваринного світу, не заважати їм їх природний спосіб життя або середовище існування.

8. Просто діяти в природних заповідниках та національних парках Дороги та стежки, щоб не пошкодити рослинність.

9. Будьте обережні при палінні - одна сигарета може спричинити пожежу...» [27].

Для затвердження важливості охорони природи, звернулися до законодавства України. «Стаття 1. Завдання законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Завданням законодавства про охорону навколишнього природного середовища є регулювання відносин у

галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною» [18].

Проекти ЕТ використовують відновлювані джерела енергії від сонця, вітру та води. та біомаси. Дохід від ЕТ заохочує їх використовувати ці ресурси. а в свою чергу допомагає залучити більше туристів і збільшити джерело доходу. Індустрія готелів також встановила важливі орієнтири в проектах ЕТ здійснювати свої проекти стійко, збільшувати доброзичливість до навколишнього середовища та Підвищити якість та популярність туристичного бізнесу.

Тож ми повинні усвідомити, що навколишнє середовище – це не продукт, а капітал, і кожен успішний підприємець думає про постійне зростання капіталу та стабільність доходів. Головною проблемою туризму є відсутність культури та обізнаності [2].

1.3. Екологічний туризм як новий туристичний продукт в Україні

Більшість авторів класифікують пізнавальну підтримку людини під час туристичних поїздок лише стосовно незайманих природних територій як ЕТ. Очевидно, що сьогодні це в основному обмежені ділянки Землі. Всесвітня туристична організація (ЮНВТО) думає по-іншому і класифікує як ЕТ не лише подорожі щодо незайманих природних територій, споглядання та милування ландшафтами, а й пізнання сучасних та історичних цінностей, які трапляються з мандрівниками. Переваги ЕТ вже давно оцінюються світовим співтовариством, і тому існує безліч критеріїв та підходів для таких оцінок. На наш погляд, такі переваги ЕТ є найбільш актуальними для України:

1. Прихильність економічним та соціальним інтересам раніше невикористаного ресурсу, який є реальним додатковим бюджетним ресурсом на всіх рівнях;

2. Збереження природи завдяки підтримці існуючих природних заповідників (СПЗ), які відіграють важливу роль у підтримці екологічного балансу муніципальної території;

3. Створення нових робочих місць.

4. Створення нових заповідних територій не лише для розширення природно-заповідного фонду (РПЗ), а й для розвитку туризму та прибутку, частина з яких буде використана для місцевих потреб, включаючи охорону природного середовища.

5. Підвищення авторитету регіональних органів державної влади та місцевого самоврядування в очах місцевого населення та влади.

6. Раціоналізація землекористування, оскільки багато районів приносять набагато більше доходу від туристичного використання, ніж від сільськогосподарського та промислового використання.

7. Пом'якшення впливу господарської діяльності на навколишнє середовище за рахунок руху капіталу та допомоги в галузі традиційного туризму і особливо в галузі матеріального виробництва в галузі ЕТу;

8. Зменшення відставання матеріальних ресурсів на одиницю собівартості продукції, як в умовах навколишнього середовища через більш близьку близькість до природи та місцевого виробництва (традиційні будинки замість розкішних готелів, екологічно чисті місцеві продукти замість дорогих імпортованих).

9. Створення особистого типу заповідних територій, де передбачаються різні заходи щодо захисту традицій і культури, а також традиційна культура має почесні, що існують під тиском масової культури, а культурне різноманіття є однією з найважливіших умов для сталого соціального розвитку;

10. Зростання міжкультурного розуміння та поваги до тісної взаємодії еко-туристів із традиційними традиціями;

Флагманом ЕТ в Україні є Карпатський біосферний заповідник. Він радує око м'якими рівнинами та крутими гірськими хребтами, з яких не випадає сніг навіть у спеку. Біло-золотий килим біля села Кіреші приваблює туристів з усієї Європи. На території заповідника створено 18 маршрутів.

Щоб побачити долину Нарцисів і помилуватися усіма красотами заповідника, потрібно їхати до Рахова поїздом чи автобусом зі Львова чи Івано-Франківська. В Україні екологічний туризм знаходиться на початковій стадії розвитку.

Природний заповідник Карадаг – це відоме місто-курорт, яке здавна любили туристи. Карадаг – легендарний регіон східного Криму. Любителі печер та печер знайдуть пригоди в місцях для піших прогулянок. А останнім часом є також можливості для верхової їзди вздовж узбережжя. Візитною карткою заповідника є арка, створена самою природою, Золоті Ворота. Найкращий час для відвідування заповідника - наприкінці травня. На північному заході України, де є густі ліси, прозорі озера та великі болота, лежить Шацький національний парк. Територія Волинського парку включає одну з найбільших груп озер, це: Світязь, Люцимер, Кримне, Луки, Пісочне, Пулемецьке. На дзеркальній поверхні озер можна побачити білих лебедів, а вночі, коли вдихаєш свіжість лісу, чути спів сови. Сприятливе екологічне середовище заповідника створюється завдяки віддаленому розташуванню його промисловими центрами та магістралями.

Мінеральна вода є по всій Україні. Вода має цілющі лікувальні властивості. Прикарпатті (Зморшок, Схід-Ніца, Трускавець). У нашій країні є види лікувальних мінеральних вод: газувана вода в регіоні. Карпати і Полісся, сірководень і бромід – у Прикарпатті, хлорид натрію – наверх. Нижні Карпати і Південна Україна, Радон – в Житомирі, Вінницькій області. На. У Нижніх Карпатах родовища заліза і миш'яку, сульфату – на півдні України, натрію – майже по всій країні [14].

Походи в ЕТ організовуються в основному на аматорському рівні, комерційна діяльність у цьому напрямку лише починається. Однак уже існує чіткий поділ на два типи розвитку ЕТ: «американський» та «європейський». Перший полягає в організації спортивних та туристичних поїздок в екстремальних природних умовах, другий – у формі дозвілля, організованого в сільській місцевості із залученням традиційної місцевої культури (в Україні цей вид туризму називають сільський, зелений) [28].

Ще одним природним туристичним ресурсом нашої країни є її ліси. Загальна лісова площа України становить 10 млн. га (15% площі країни). Найбільший лісистий покрив можна побачити вище. Полісся і в Карпатах. Найважливішими типами лісу є сосна, ялина, дуб, граб, благородний бук для туристичних та оздоровчих цілей – соснові ліси (Полісся) та ялини (Карпат). Перебування в них позитивно впливає на дихальну, кровоносну та імунну системи, діє заспокійливо, підвищує тонус.

Ліси виділяють велику кількість аерозолів, їх кількість залежить від стану погоди та видів лісу. Наприклад, сосна виділяє в перший сезон 5-15 кг / га аерозольних сумішей. Вони позитивно впливають на шкіру та обмежують ріст шкідливих бактерій та грибків у повітрі. Аерозолі, які вбивають шкідливі бактерії, відомі як леткі речовини. Сухий дуб (дубовий ліс) має високий вміст фітинової кислоти. У букових та соснових лісах середня бактеріологічна норма становить 200-300 бактерій / м³, у містах 4000-8000 бактерій / м³. Визначивши актуальність створення еко-туристичного продукту в Україні, відобразимо у діаграмі ресурсну базу для розвитку даного виду туризму [8].

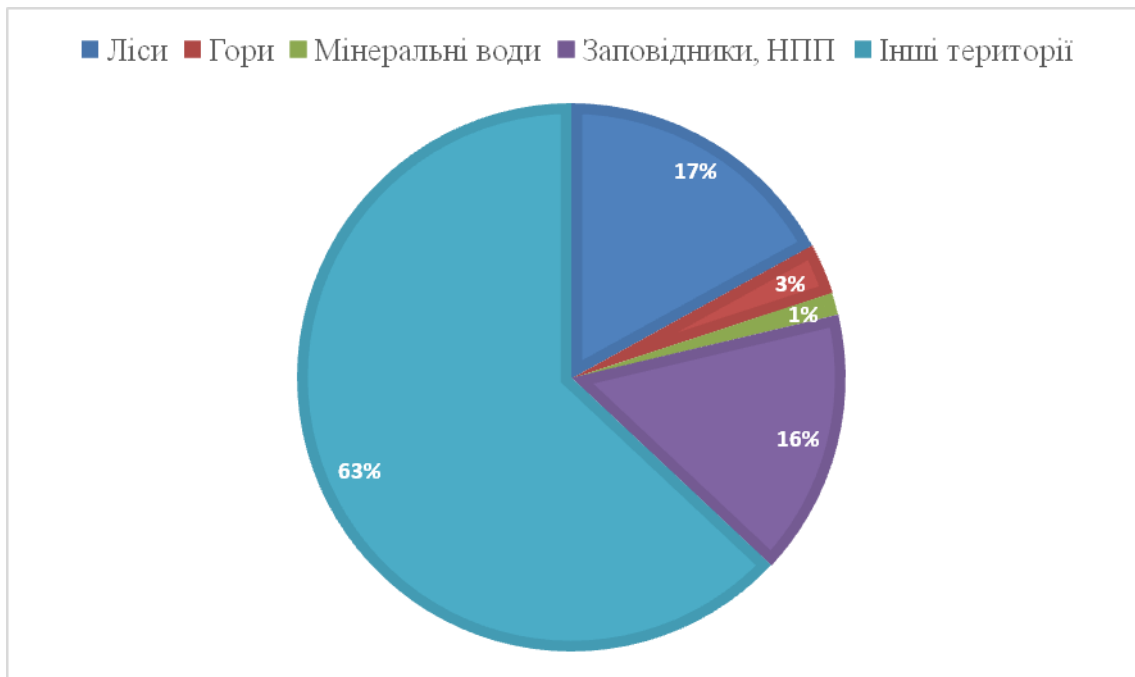

Рис. 1.2 Екологічні ресурси України

Джерело: розробка автора на основі дослідження джерел [7;25].

Отже, за даними різноманітних інформаційних сайтів маємо таку статистику:

- Ліси – 17 %
- Гори – 3 %
- Мінеральні води – 1, 3 %
- Заповідники, НПП – 15,7%
- Інша територія – 79 %.

Україна має достатньо ресурсів для еко-туризму, використання яких, разом із зростаючим попитом на туристичні послуги, природно призведе до інтенсифікації розвитку інфраструктури та територіальної організації еко-туризму.

Висновки до РОЗДІЛУ 1

У першому розділі розглянуто ряд питань, які допоможуть у розробці екологічного туру. Проаналізовано хронологію виникнення ЕТ, визначено його поняття, класифікацію за видами та напрямками.

При дослідженні ролі екології в туризмі зазначено важливість та вплив (позитивний і негативний) екології на туризм. Сформовані правила, які турист повинен виконувати задля збереження навколишнього середовища.

Визначено актуальність ЕТ в Україні. Досліджено потенційні екоцентри держави, їх ресурсну базу та кількість. Ці дані візуалізували у відсотковому співвідношенні. Обґрунтовано актуальність створення нового еко-туру в Україні.

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБКА ЕКО-ТУРУ ПО ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ

2.1 Ресурсна та технологічна складові туру «B.W.U»

Піші групові прогулянки в формі еко-туру, на нашу думку, є одним з найефективніших засобів соціалізації людини та її підготовки до безпечної взаємодії з природним середовищем. Новий еко-тур по Південній Україні розроблений за маршрутом: Кропивницький – НПП Бузький Гард – Мігія – Трикратський ліс – Актово – Миколаїв – НПП Олешківські піски – Лемурийське озеро – острів Джарилгач – Херсон. Протяжність усього: 545 км. Вид маршруту: лінійний, груповий. Число туристів в одній групі: 16 чоловік.

Організація еко-туру вимагає, перш за все, виявлення необхідних умов для формування прийнятного та привабливого продукту для туристів. Ефективне та безпечне планування та розвиток ЕТ у будь-якому районі неможливо без детальної та достовірної інформації про наступні його характеристики.

Далі детальний опис регіону Південної України, а саме Миколаївської та Херсонської областей.

1. Характеристика еколого-рекреаційних ресурсів. Наявність та доступність привабливих природних пам'яток, парків, заповідників, біокліматичні умови, лікувальні властивості, флора та фауна тощо. Даний регіон має широкий ряд природних багатств. До туру включено відвідування наступних екологічних DESTINATION: два національні природні парки – Бузький Гард та Олешківські піски, Радонове озеро, Актівський каньйон, цілюще солоне Лемурийське озеро, безлюдний острів Джарилгач.

2. Особливості санітарно-епідеміологічної ситуації в регіоні. Маються на увазі рівень забруднення території – повітря, річок, питної води, ґрунту, епідемічні умови, небезпечні комахи, ссавці, рослини тощо. Щодо даного регіону, рівень забруднення атмосфери – відносно чисте повітря за межами

великих міст, спостерігається збільшення забруднення Південного Бугу, Азовського та Чорного морів. Небезпечних для життя людини комах на території немає. На період всесвітньої пандемії Ковід-19, слід дотримуватись усіх карантинних умов зазначених Міністерством охорони здоров'я України. Пити воду чи їсти фрукти по дорозі можна тільки з дозволу інструктора, щоб вберегтися від шлункових розладів.

3. Ймовірність стихійних лих, раптові зміни погоди тощо. Миколаївська та Херсонська області знаходяться у безпечному сейсмічному регіоні. В останній час підвищилась загроза лісових пожеж влітку, проте рятувальні служби працюють відмінно. Звісно, в пішохідних турах завжди присутня загроза різких змін погодних умов. Так як, туристичну групу буде супроводжувати мікроавтобус на всьому маршруті, цього боятись не варто. В інструктора має бути розважальна програма на випадок дощу чи інших непередбачуваних ситуацій.

4. Наявність потенційних антропогенних факторів ризику в регіоні: звалища, поховання, промислові заводи та відходи, ТЕЦ, АЕС та інше. Загалом регіон характеризується високим антропогенним навантаженням. Маршрут буде простягатися таким чином, щоб максимально обходити дані локації. Тому туристу нічого не завадить насолодитися екологією місцевості.

5. Характеристика інфраструктури медичних та екстрених служб, кваліфікація лікарів, доступність рятувальної допомоги тощо. В регіоні нашого маршруту медичні та рятувальні служби працюють відмінно. Про це свідчать відгуки місцевих жителів, досвіт інструкторів з туризму, звіти служб на офіційному сайті.

6. Характеристика засобів організації туру: якість та екологічна сумісність транспортних засобів, розміщення туристів, харчування. Перевезення туристів за маршрутом буде здійснюватися мікроавтобусом із очисним фільтром для вихлопних газів. Зупинки та ночівлі будуть в еко-таборах, кемпінгах, де все обладнано відповідно санітарних та екологічних

вимог. Перевага віддається продуктам харчування місцевого походження з довгим строком придатності.

7. Додаткова інформація з питань охорони навколишнього середовища, допустиме рекреаційне навантаження природних комплексів. Природні дестинації за нашим маршрутом не мають обмежень у відвідуванні. Щодо політичної та соціальної стабільності – дане питання складне на сучасному етапі України, адже неподалік знаходяться території АТО та анексована територія Криму. На Миколаївській та Херсонській областях спокійно та безпечно для туристів.

Транспортне обслуговування туру. На всьому маршруті туристичну групу супроводжує орендований мікроавтобус. Автобус Мерседес-Бенз Спрінтер 2011 року на 21 пасажирське місце. Устаткування: м'які сидіння, розташовані на комфортній відстані одне від одного, аудіо-система, монітор, кондиціонер, вентиляція, додатковий обігрівач, об'ємний зарядний акумулятор, об'ємне багажне відділення. Більшість речей буде перевозитись саме автобусом, щоб туристи навіть без особливої підготовки, змогли з легкістю пройти даний маршрут. Тим паче, це дозволить нам взяти більше речей для зручного відпочинку та різноманітніші продукти харчування.

Вартість оренди даного мікроавтобусу складає 16 грн/км. У вартість замовлення входить страхування пасажирів. Крім цього, у загальну вартість туру входить оплата проживання та харчування водія та гіда. Переправа Скадовськ – Джарилгач в один бік займає пів години та коштує 100 грн з людини. Шлях із острова на материк ми пройдемо власноруч – пішки, а речі будуть переправлені транспортом.

Вибір засобів розміщення.

1 день – рафтинг-табір у селі Мігія. Табір розміщений на одному з мальовничих островів річки Південний Буг. Дане місце розміщення являється кемпінгом. Він оснащений усім необхідним для приємного, веселого і комфортного проведення часу. На території знаходиться наметове містечко, альтанки зі столами, є вся необхідна електрика, літній душ, туалет.

Туристи зможуть також пограти в пляжний волейбол, футбол на спеціальному майданчику, змагатися в настільний теніс. Тут ми всією групою зможемо готувати їжу на мангалі, співати під гітару, повноцінно познайомитися між собою. В цьому таборі вас зустріне інструктор для зайняття рафтингом на річці Південний Буг. А вечори біля вогнища залишать найприємніші враження на довгий час. Вартість за ніч складає 150 грн на людину (включаючи палатку, спальний мішок, кострище та можливі додаткові послуги за бажанням туристів).

2 день – кемпінг в садибі «Під лелекою» в селі Актово. Зручності: продуктовий магазин, широкий асортимент меню в садибі, безкоштовний Інтернет, мангал та дрова, 3 туалети, 2 літніх душа. Мальовнича місцевість, небо засіяне яскравими зорями. Дуже привітні господарі та зацікавлені у розвитку вітчизняного туризму. Можуть розповісти цікаві легенди за вечерею, допомогти в будь-якому питанні. Саме це стало причиною сотень позитивних відгуків від постояльців. За ночівлю з орендою палатки та мангалу обійдеться в 200 грн на людину.

3 день – хостел «Фокс» в Миколаєві. Це бюджетний хостел, призначений лише для дорослих із загальною кухнею і безкоштовним доступом до Інтернету. Працює пральня повного циклу, душ, туалет. Тут є все необхідне для власної гігієни та комфортного сну, ціна відповідно низька – 280 грн за людину. Хостел має багато чудових відгуків. Відмінне розташування для прогулянок містом, пошуку ресторанів і огляду пам'яток.

4 день – оренда кімнат в приватному секторі села Григорівка. Привітні місцеві жителі підтримують розвиток туризму в місцевості та надають частину своїх будинків для ночівлі туристам. Є повноцінний доступ до кіхні, туалету, душу. Перед сном ми зберемося разом на вечерю. Господарі люблять розповідати цікаві історії та легенди. Вартість такої ночівлі складає 150 грн за людину.

5 день – еко-табір на острові Джарилгач. Знаходиться на північному березі безлюдного острова. Тут же ми скористаємося послугами для

дайвінгу, тут групу зберуть на сафарі-екскурсію. Щодо ночівлі, спальне місце представляє собою еко-намети з навісом з очерету і підстилка з камки (водорості). Додатково потрібні спальники, які ми беремо з собою. Також є всі необхідні зручності – туалет, душ, мангал. Є можливість тут пограти у пляжний волейбол, футбол, купити морозиво. Чудова дика природа. Є джерело з прісною водою. Вартість 150 грн на людину. Туристам потрібно обов'язково взяти з собою: головні убори і зручне взуття; фотоапарати, купальні костюми, плавки; сонцезахисні окуляри, крем; захисний засіб від комарів; підстилки.

Визначення режиму харчування. Харчування організовуватимемо як чотириразове (сніданок, вечеря – гарячі страви, обід – сухий пайок та кишенькове харчування – перекуси). Гарне харчування під час туристичного походу – подвійне задоволення. Виникає апетит до свіжого повітря, первинне блаженне відчуття розслабленості після важкого дня та законна можливість відпочити. Окрім насолоди, хороша їжа в біваку також є гарантією роботи учасників у будь-якому відношенні на маршруті. Ситий турист – енергійний турист.

Спочатку вам слід знати, наскільки активним буде похід, і виходячи з цього, оцініть кількість калорій, які людині знадобляться на день. При 5-8-денному поході по помірній місцевості – 3000 кілокалорій на день.

Ми приділяємо особливу увагу їжі з високим вмістом жиру (свинячого жиру, копченої ковбаси, вершкового масла, сиру) – в поході їх не завжди вистачає, і жирні кислоти потрібні організму для живлення клітин. Продукти, багаті білками (горіхи, шоколад, какао, молоко, м'ясо), важливі для регенерації м'язів. Вуглеводи (овочі, зернові, горіхи, солодощі) є джерелом енергії.

Складаючи меню, дотримувались таких додаткових вимог:

- оптимальне співвідношення білків, жирів та вуглеводів (1:1:4);
- наявність достатньої кількості вітамінів;
- тривалий строк придатності та якість продуктів.

Для приготування перших страв використовують ліофілізовані концентрати супів у пакетах або брикетах, або шурпу приготуємо на вогні. Другі страви – це каша, виготовлена з різних видів зерна: рису, гречки, пшениці; а також перші курси. Другі ставки переважно заповнені м'ясом або грибами. Свіжі овочі, за винятком цибулі та часнику, зазвичай не використовуються через їх велику масу та низьку калорійність. Їх замінять сухими або свіжими, купленими на ринку для одноразового використання. Але оскільки нас майже весь маршрут супроводжує маршрутка, ми можемо регулярно наповнювати своє меню свіжими фруктами та овочами. В асортименті напоїв – чай, компот, какао, кава. На обід є сухий пайок: сало, копчене м'ясо, сир, рибні та овочеві консерви, халва.

Окрім продуктів, необхідних для триразового харчування, вони також постачають перекуси: родзинки, сухофрукти, горіхи, солодоші, цукерки, полівітаміни. Це можуть бути страви з сухофруктами, згущеним молоком, сиром. Ці продукти розподіляються невеликими порціями кожному туристу, який самостійно визначає, коли і скільки їх споживати. Декілька разів, будучи у великих містах, туристи будуть обідати в місцевих закладах харчування зі стандартним набором страв, що також включено до вартості. По бажанню, кожен турист індивідуально бере у дорогу свої перекуси.

Харчування для вегетеріанців, членів релігійних груп та людей з алергією чи іншими проблемами зі здоров'ям обговорюється з туристами завчасно. Є варіант організації окремого харчування для членів групи з різноманітними обмеженнями, оскільки вони не зможуть їсти все, що вже заплановано в меню.

Речі, потрібні в турі. Кожен носить з собою: чашку, ложку, миску, ніж. Це правило стосується абсолютно будь-якої екскурсії, включаючи пішохідну екскурсію, організовану туристичною агенцією, де намети для вас привозять до табору на машині. Але посуд – вибір власника. Якщо ви хочете готувати разом, то каструлю з теплою їжею слід брати з розрахунку обсягу – 1 літр на людину. Це означає, що якщо в групі 16 людей, нам знадобиться два великих

8-літрових котли. Якщо кришкою казана є каструля чи сковорідка, можемо зручно щось смажити. Можна використовувати менший казан для чаю. Якщо в учасників є струменеві бульбашки, за ціну одного на 2-4 людини чайник взагалі не потрібен, окріп гарно робиться безпосередньо в струменевих бульбашках, черговий може лише принести воду і роздати чай листя.

Екскурсійна програма. Одночасно будуть запропоновані послуги професійного супроводу – гід-інструктор, екскурсовод, в деякій степені аніматор зі спеціальною програмою. Також будуть використовуватися послуги екскурсоводів в національних природних парках та інструкторів в розважальних точках (детальніше в підрозділі 2.2).

Загальна інформація: період впровадження туру – березень-листопад. Для учасників не потрібна спеціальна підготовка. Вартість путівки: 8246 грн на одну особу. До путівки входить: проживання, харчування (трьох-разове плюс перекуси в дорозі), трансфер по маршруту, екскурсії та розваги, послуги гіда. Не входить у вартість: проїзд до точки старту маршруту та назад. Примітка. Доцільно відзначити, що особам, які потребують лікування і постійного лікарського спостереження, подорожувати по даному туристичному маршруті не рекомендовано. Вікові обмеження у турі 18-40.

Інформація для іноземних туристів. Національна валюта – українська гривня. В обмінних пунктах можливо обміняти долари, євро та злоті. Не скрізь можна розрахуватися кредитною картою, тому варто мати деяку суму при собі готівкою.

У випадку включення до групи інклюзивних туристів, потрібно пам'ятати, що це тур із жорстким пакетом послуг, який планується заздалегідь (до контакту із замовником) та пристосовується до конкретного виду туризму та типу туристів. Особливість підготовки та здійснення такого туру унікальна, таке дозволяє індивідуальне замовлення. Перелік включених туристичних послуг в створюваному турі не змінюється під час продажу. Турист не може придбати лише частину пакету.

2.2 Практична розробка програми «зеленого» туру Україною

Таблиця 2.1

Програма еко-туру Південною Україною

День 1	
9:00	Збір туристів в місті Кропивницький. Виїзд.
11:00	Приїзд до Національного природного парку Бузький Гард. Прогулянка з екскурсією.
12:30	Зупинка в кемпінг-таборі. Обід.
14:00	Рафтинг по річці Південний Буг.
15:30	Екстрим-розваги на Радоновому озері.
17:30	Повернення на базу кемпінгу.
18:00	Разом готуємо вечерю на мангалі. Співаємо під гру гітари.
20:00	Вільний час та сон.
День 2	
9:00	Сніданок. Виїзд з табору.
11:00	Приїжджаємо в Трикратський ліс. Пішохідна екскурсія.
12:00	Привал. Обід.
14:00	Вирушаємо далі до Лабіринту.
15:00	Дістаємося Актівського каньйону.
16:30	Рибалка.
18:00	Заселення в кемпінг-садибу «Під лелекою». Вечеря.
20:00	Вільний час, сон.
День 3	
8:30	Сніданок. Виселення з табору.
11:00	Приїжджаємо до Миколаєва. Екскурсія по Південному Бузі на байдарках.
13:00	Пікнік в Центральному парку міста.
14:30	Заселення в хостел. Вільний час.
16:30	Екскурсія миколаївським зоопарком. Прогулянка.
19:00	Вечеря в ресторані української кухні.
20:00	Ночівля.

Продовження таблиці 2.1

День 4	
8:30	Сніданок, виїзд.
10:40	Прибуваємо в Національний природний парк Олешківські піски. Міні-екскурсія.
11:30	Катання на квадроциклах по пустелі.
13:00	Обід в кафе, виїзд.
16:30	Приїжджаємо до Лемурійського озера. Прогулянка, природні цілющі ванни.
18:30	Заселяємося в приватному секторі села Григорівка.
19:00	Разом готуємо вечерю на мангалі. Ночівля.
День 5	
8:30	Сніданок. Виїзд.
10:30	Зі Скадовська переправляємося на Заповідний острів Джарилгач.
11:00	Прогулянка до дна моря. Хелмет-дайвінг.
13:00	Обід в еко-таборі.
14:00	Екскурсія джип-сафарі по острову.
17:00	Відпочинок на березі моря. пляжний волейбол.
18:30	Повернення в еко-табір. Разом готуємо вечерю на мангалі. Співаємо під гру гітари. Ділимося враженнями від туру.
21:00	Ночівля.
Завершення туру	
9:00	Переправа на материк. Виїзд до Херсону. Завершення туру.

Детальна програма.

День 1. Починається наша подорож з Бузького Гарду — це національний природний парк в Україні (Миколаївська область), на південній частині річки Буг. Загальна його площа 6138,13 га. Природа понад 3 000 000 років працювала над створенням унікального ландшафту в долинах Південного Бугу та Мертвоводу. Не дарма долину Бугу вважають одною з найяскравіших природних перлин в Україні. Ви можете дивитися на цей витвір мистецтва, створений природою, годинами. Еко-освітня діяльність НПП Бузький Гард. Парк організовує екологічні освітні заходи зі збереження природи, що мають безпосередній вплив на світогляди та поведінку туристів.

Таким чином формується екологічна свідомість у збереженні природної спадщини України та у більших масштабах.

Мігію називають гірською країною серед степів. На Мігійських порогах проводяться навіть міжнародні змагання з плавання на байдарках та з рафтингу. Адже байдарочна траса займає друге місце в Україні по складності спливу. Небаченої краси краєвиди, що відкриваються під час сплаву, допоможуть Вам зануритися в світ дикої природи, отримати незабутні враження.

Південний Буг – чудова річка для рафтингу. Пороги Мігії мають 2-3 рівні складності і тому підходять для початківців. Під час екскурсії ми відвідаємо мальовничий кар'єр із синім озером – Радонове, глибиною 40 метрів. Рафтинг практикується все літо в Мігії, на відміну від гірських річок Карпат, де рівень води падає в травні. Безпеку під час сплаву забезпечать досвідчені інструктори, що мають всі необхідні навички для супроводу туристів, що дає можливість брати участь людям без досвіду.

По дорозі ми заглянемо на оглядовий майданчик, з якого відкривається мальовнича панорама ландшафтного парку Граніт-Степне Побужжя, буде видно ущелини Бугу, пороги Красні Ворота.

Троллей – популярна у всьому світі розвага, яка представляє собою спуск по натягнутому тросу, з використанням спеціального спорядження зі страховкою. Старт відразу на висоті 72 метрів над Радоновим озером, в оточенні крутих гранітних скель. Це найвищий швидкісний троллей в Україні, довжиною 457 метрів, максимальна швидкість – 126 км/год. Дана розвага подарує незабутні емоції, адреналін та насолоду оточуючою природою. Також можливо записати політ на пам'ять на відео.

День 2. Другий день туристи почнуть з екскурсії в Трикратський ліс. Це місце створене людиною, але в той же час володіє індивідуальною силою та енергетикою дикої природи. Кожен, хто побуває в цьому лісі, відчуває себе наче в казці або фільмі – настільки дивовижні місцеві пейзажі. Спочатку Трикратський ліс задумувався як парк. Будівництво було завершено лише на

кінець 19 століття. Оскільки за парком майже не доглядали, він перетворився на чарівний ліс, з'явилися поселення диких звірів. Однак про його минуле нагадують вимощені стежки та мостики, що додають своєрідної таємничості.

У прилежних територіях залишилося багато місцевостей, що володіють, згідно з легендами, особливими силами. Для прикладу, якщо обійти навколо Дуба кохання тричі, то скоро обов'язково зустрінеш свою любов. До речі, в лісі збережено близько 350 дубів, вік яких уже перевалив за сотню, а старійшому з них уже триста років. Ліс ділиться на кілька районів – Лабіринт і Васильєва пасіка. Окрім унікальних рослин, тут можна зустріти оленів, бізонів, фазанів та інших тварин. Не буде проблем і з тим, щоб зупинитися в лісі з палаткою. В одній з частин парку можна набрати води, яка збирається в чаші у скалі.

Далі маршрут пролягає до Актівського каньйону. Це одне з найкрасивіших і незвичних місць в Україні. Невелика річка Мертвовод звивається між високими скелями. За легендою, древні скіфи відправляли своїх царів в останню подорож вздовж річки. Навколишні скелі піднімаються на 50 метрів. Як і чому було створено таке місце в рівному степу, абсолютно незрозуміло. Це мініатюрний американський Гранд-Каньйон. Пейзажі тут неймовірно красиві, особливо на світанку: з першими сонячними променями скелі стають персиково-рожевими. Ласкаво просимо до диявольської долини.

Як і Мігія, Актівський каньйон і все русло Мертвоводу належать до національного парку Бузький Гард. Це місце називають Диявольською долиною та Маленьким Кримом – гранітно-базальтові породи дуже схожі на Кримські. Весь каньйон має довжину близько п'яти кілометрів. Висота скель до 50 метрів. Подекуди утворюються нависаючі стіни. Величезні брили лежать на березі. Туристи рідко добираються до самої ущелини і обмежуються лише скелями в селі Актово. Важко їхати далі, по самій долині блукають лише фотографи, альпіністи та еко туристи, це означає, що туди нам і дорога.

День 3. Так як між національними парками по маршруту досить довга дорога, ми зупинимося відпочити у місті. Миколаїв — обласний центр Миколаївської області. Місто розташоване в гирлі річки Інгул, де вона впадає до Пд Бугу, за 65 кілометрів від Чорного моря.

Сплав на байдарках в Миколаєві – прогулянка не складна і займе 3-4 години. Підходить і тим, хто вже сидів за веслом, і тим, хто пробує таку розвагу вперше. Складного нічого немає, все просто і головне Безпечно. З собою туристам потрібно мати змінний одяг: штани, футболку з довгим рукавом або рубашку, куртку, головний убір, перчатки (для того, щоб не натискали весла), запас води (1 літр), невеликий перекус. На байдарочному маршруті ми побачимо живописний правий берег Південного Бугу, подивимося на птахів і скалістичні береги, ну і на місто Миколаїв з незвичного боку. Все необхідне входить у вартість: прокат байдарок, супровід гіда, прокат всього обладнання: рятувальний жилет, весла, гермомішок для цінних речей.

Далі туристи відвідають один з найбільших українських зоопарків, що знаходиться в Миколаєві. Що стосується біорізноманіття, це один із трьох лідируючих за цим показником зоопарків у Європі. Його площа становить 18,48 га. Тут мешкають понад 460 видів тварин, всього понад 5600 тваринок, багато з яких занесені до Червоної книги. Щороку зоопарк відвідують понад 300 000 людей. Крім відкритих вольєрів, на території Миколаївського зоопарку є акваріум, тераріум та сад метеликів. Крім того, сама територія – це повноцінний ботанічний сад, в якому висаджено сотні різних видів дерев і квітів. Дивіз зоопарку звучить наступним чином: Тільки нашими спільними зусиллями ми можемо зберегти цей прекрасний і дивовижний світ тварин. Миколаївський зоопарк – це обов’язкова зупинка на маршруті еко-туриста.

День 4. Зранку вирушаємо з міста та прямуємо до наступної природної локації – національний природний парк Олешківські піски. Це величезний піщаний масив, що на вигляд нагадує справжню пустелю. Знаходиться дана DESTИНАЦІЯ вже в Херсонській області. Загальна площа території НПП

складає 2085 кв. км. Що брати і як одягатися: мінімум 1 літр води на людину; головний убір, сонцезахисний крем і окуляри; зручне взуття, проте ноги не мають бути відкритими; фотоапарати.

Катання на квадроциклах — невід’ємна частина активного відпочинку в Олешківських пісках. Це дасть нам можливість за короткий час ознайомитися з природою та історією місцевості, адже туристів чекає ціла екскурсія на квадроциклах. Оренда і їзда на них здійснюється після ознайомлення з технікою безпеки і з постійною підтримкою інструктора. Перенесемося в думках до далекого Єгипту. Рафатки, колону квадроциклів і ви посеред пустелі їдете до стоянки бедуїнів. Пісок вилітає з під коліс, адреналін і потужність двигуна заряджають на азарт. Такий же екстримальний тур по пустелі доступний і в Україні. Олешківські Піски — найкрупніший піщаний масив, який розташований недалеко від Херсона і найідеальніше місце, де можна підкотитися на квадроциклах. У вартість входить: інструктаж і тест-драйв; захисний шлем і рукавички; 1 година драйву по пустелі; страховка.

Рожеве озеро, Лемурійське, по праву можна вважати одним з чудес світу. Його, до речі, ще оригінально називають – українське мертве море. І все завдяки дивному ландшафту, незвичайній воді ніжно рожевого кольору, білому соляному берегу і унікальному цілющому складу грязей цього водоймища. Грязі Лемурійського озера були сертифіковані в 2005 році як лікувальні і придатні для косметології. Крім того, ці грязі входять в програму страхової медицини Німеччини та деяких інших косметичних гігантів. Цілющі води озера дають можливість не тільки оздоровитись, а й лікувати багато бронхо-легеневих захворювань, судинну дистонію, псоріаз, проблеми жіночої статевих системи, а також використовувати для спа-процедур. Чим наші туристи і займуться тут.

День 5. Острів Джарилгач – справжній безлюдний острів з дикою природою. Де кілометри піщаних пляжів, найчистіше блакитне море, неосяжні простори. Не обов’язково їхати за тисячі кілометрів від дому!

Заповідний острів Джарилгач, який часто називають Українськими Мальдівами, знаходиться біля узбережжя Херсонщини. Відповідно, переправа на острів буде здійснюватися водним транспортом.

Еко-турист завжди мріє побачити набагато більше, саме тому ми зануримося під воду, щоб насолодитися морською природою. Спеціально побудована платформа з басейном для хелмет-дайвінгу знаходиться у відкритому морі, на якорях. Після інструктажу дайв-майстра, кожен турист почне занурення по спеціальних спускових сходах до самісінького дна. Тут можна відчувати себе першовідкривачем. Будь-яке занурення можна зняти на пам'ять на підводну камеру. Занурюючись під воду потрапляєш на іншу планету, в інший вимір. Туристи зможуть пережити нові відчуття, з якими мало що може зрівнятися.

Під час джип-сафарі по острову туристи зможуть побачити оленів, муфлонів, перелітних птахів, потрапити в лагуну з лебедями, пеліканами і зустріти рідкісні рослини з Червоної книги. Біля узбережжя побачимо і дельфінів, які часто граються у тутешніх берегів (якщо почастить, з ними можна буде навіть поплавати).

2.3 Аналіз та калькуляція нового туру

Для початку необхідно сказати, що ЕТ в Україні, як і у світі загалом, виступає важливою складовою соціального та економічного розвитку. Серед найбільш цінних ресурсів є унікальні кліматичні зони морського узбережжя, а ще мінеральні води та лікувальні грязі практично всіх відомих бальнеологічних типів. Проте, більшість таких місць, зокрема природний дестинацій, залишаються в тіні. Їх мало рекламують, або не роблять цього взагалі.

У сучасних умовах господарювання на розвиток туризму в Україні негативно впливає також напружена політична ситуація. На наш погляд, анексія Криму та події на Сході та Півдні України вже сьогодні вплинули на

зниження розмірів в'їзних і внутрішніх туристичних потоків та на збільшення обсягів виїзного туризму. Саме з цих причин зараз дуже важливо докласти зусиль до розвитку внутрішнього туризму та стимулювати продаж турів по Україні за кордоном.

Опис природних об'єктів, через які прокладена стежка, є важливим. Проте, для початку гід має вирішити проблеми безпеки туристів на маршруті. Необхідно озвучити основні вимоги, інструктаж з безпеки, виділити найбільш небезпечні ділянки маршруту – все це для зменшення загрози самих туристів. Тобто гідом може бути тільки професійний інструктор з піших походів та має добре знати дану місцевість – Миколаївську та Херсонську області. Питання етичного обслуговування – еко-інструктор повинен бути кваліфікований, ввічливий, цікавий, доброзичливий. Гід, що в свою чергу має бути взірцем. Важко очікувати, що туристи виконуватимуть диктат ЕТ, коли самі екскурсоводи кидатимуть поліетиленові пакети та обгортковий папір.

Також важливим є організація портфелю гіда, що включає карти, схематичні путівники, фотографії рідкісних чи небезпечних рослин і тварин, фотографії групи туристичної, магнітофонні записи та інші ілюстративні матеріали, що допоможуть наситити похід візуальними образами. Всі зображення повинні бути відібрані та підготовлені до перегляду завчасно. Абсолютно неприпустимо збирати чи зривати рослини під час руху.

Вартість окремих розваг та екскурсій за програмою (за одну людину за тарифом групового замовлення):

1. Рафтинг Південним Бугом – 350 грн.
2. Тролей на Радоновому озері – 300 грн.
3. Екскурсія на байдарках в Миколаєві – 400 грн.
4. Білет та екскурсія до Миколаївського зоопарку – 200 грн.
5. Екскурсія на квадроциклах по Олешківським піскам – 750 грн.
6. Хемлет-дайвінг на острові Джарилгач – 700 грн.
7. Джип-сафарі по острову Джарилгач – 200 грн.

Таблиця 2.2

Розрахунок вартості створеного туру

№	Начислення на тур прямих та перемінних витрат	Вартість, грн на одного туриста	Розрахунки, грн
1	Проживання	186 за ніч	
	Кількість ночей, 5 ночей	$186 \cdot 5 = 930$	$930 \cdot 16 = 14\,880$
2	Харчування	300 на день	
	Кількість днів/ночей, 6 днів/ 5 ночей	$300 \cdot 6 = 1800$	$1800 \cdot 16 = 28\,800$
3	Перевезення по маршруту	16 грн/км 645	$16 \cdot 645 = 10\,350$
4	Екскурсії та розваги	2900	$2900 \cdot 16 = 46\,400$
5	Витрати на гіда або керівника групи	1000 грн/день 375	$6 \cdot 1000 = 6000$
6	Собівартість туру	6650 грн/чол	106 400
7	Послуги фірми	1330	21 280
8	ПДВ з послуг фірми	266	4256
9	Послуги фірми з ПДВ	1596	25 536
10	Ціна туру	8246 грн/чол	131 936

Таблиця 2.3

Калькуляція витрат на турпакет

Статті витрат	1/16 людина	16/16 чоловік
Проживання	930	14 880
Харчування	1800	28 800
Трансфер	645	10 320
Екскурсії та розваги	2900	46 400
Витрати на гіда або керівника групи	375	6000
Всього	6650	106 400

Таблиця 2.4

Калькуляція прибутковості нового туру

№ п/п	Стаття витрат	Сумма, грн.
1.	Пов'язані з організацією туру (собівартість)	6650
2.	Дохід фірми	1596
3.	Фонд оплати праці	558
4.	НДС, 20%	112
5.	Накладні витрати, 16 %	255
6.	Послуги банку, 0,5%	8
7.	Прибуток	663
8.	Податок на прибуток, 20%	133
Всього прибуток з продажу 1 туру:		530

Для стимулювання збуту пропонується застосовування наступних прийомів:

1. Надання покупцям знижок (не більше 5%).
2. Проведення лотерей.
3. Проведення презентацій туру.
4. Продаж туру в кредит.

Рекомендовано скористатися системою «FLIXESS». Адже, тут легко знайти тисячі турів від провідних туроператорів України, які можна вигідно придбати. Дана система пошуку – це розумний спосіб подорожувати і можливість першим дізнаватися про гарячі пропозиції. Сервіс дає можливість забронювати подорож лише одним кліком комп'ютерної миші.

Дивіз туристичної фірми для приваблення нових туристів, включаючи збільшення зацікавленості в розробленому еко-турі: «Кожен день має значення. Заходь на наш сайт, обирай свою пригоду і випробовуй нові емоції вже сьогодні».

Пропаганда допомагає підвищити обізнаність громадськості у значенні

екології в контексті туризму, побудувати відносини взаєморозуміння та довіри між туристичною агенцією та громадськістю, сформувати позитивний екологічний імідж агенції, зберегти її репутацію на ринку. Основним засобом пропаганди є побудова та підтримка ділових відносин з представниками ЗМІ, державними органами, що беруть участь у розвитку туризму в Україні, також асоціації, профспілки, що об'єднують та пропагують інтереси екологічного туризму. Щоб збудувати та розвивати зв'язки з пресою, цьому сприяє запрошення журналістів на презентаційні дні, організовані з нагоди введення нового турпродукту. Це можуть бути ювілейні дні туристичного агентства, на якому є можливість продемонструвати найважливіші досягнення, пояснити нові перспективні напрямки туризму; впровадити різноманітні маркетингові прийоми, прес-конференції. Запрошення журналістів до так званої інформаційної поїздки за обраним маршрутом за рахунок корпоративних фондів – сильний та окупний метод. Зібраний інформаційний матеріал, який потім публікується в різних ЗМІ, є ефективним інструментом для керування поведінкою споживачів.

З початку свого розвитку туристична діяльність повинна базуватися на глобальному визнанні програми розвитку туризму в регіоні, асигнуванні бюджету на розвиток інфраструктура та підприємництво у сфері туризму, створення привабливих для туризму територій, екологічна освіта населення. Особисті ЗМІ можуть забезпечити значний успіх у просуванні туристичного продукту. А коли реклама створена, привабливість туристичного продукту та турагента викликає інтерес споживачів, а пропаганда сприяє позитивному сприйняттю рекламної інформації. То наступне – це техніка особистого продажу, тобто безпосередній контакт зі споживачем. Особисті комунікації дають змогу, з одного боку, будувати стосунки зі споживачами та іншими зацікавленими сторонами, а з іншого боку, виконувати функцію продажу.

Тож, до каналів поширення реклами про новий еко-тур Південною Україною будуть використовуватися:

– ЗМІ – 25%

- реклама в соціальних мережах Instagram, Facebook, Youtube – 45%;
- спеціалізована друкована продукція - буклети, флаєри – 10%;
- зовнішня реклама - в місцях громадськості – 10%;
- засоби директ мейл – 10%.

Висновки до РОЗДІЛУ 2

Підводячи підсумки практичної розробки нового еко-туру Південною Україною визначно ресурсну та технологічну бази для створення нового турпродукту. Створено унікальний маршрут еко-походу на 5 днів. Для учасників не потрібна спеціальна підготовка. Проведено детальний опис регіону Південної України, а саме Миколаївської та Херсонської областей.

До туру включено відвідування ряду екологічних DESTINAЦІЙ: два національні природні парки – Бузький Гард та Олешківські піски, Радонове озеро, Актівський каньйон, цілюще солоне Лемурійське озеро, безлюдний острів Джарилгач. Розроблена повноцінна програма туру: вибір засобів розміщення, режиму харчування та екскурсійного обслуговування.

Відповідно до цього проведено детальну калькуляцію розробленого еко-туру Південною Україною. Розроблено ряд рекомендацій щодо просування нового турпродукту на ринку.

ВИСНОВКИ

Під час кваліфікаційної роботи було досліджено теоритичні аспекти екології в туризмі. Виявлено, що ЕТ бере свій початок ще з першої половини 19-го століття, але основної датою зародження цього виду туризму науковці вважають 1980-ті роки. Саме тоді прогресувало масове виробництво і люди почали усвідомлять шкідливість навколишньому середовищу.

Визначень поняття «екологічно туризму» в науковій літературі налічується велика кількість. У кваліфікаційній роботі охарактеризовано декілька з них. При цьому зазначено важливі складові ЕТ та його види: науково–орієнтований; історичний; поїздки в природні заповідники; агротуризм; сільський; споживчий.

Крім того зроблено порівняння поняття природнього та ЕТ. Зокрема, визначена їх схожість та відмінність.

У процесі аналізу було зазначено позитивні ефекти туризму на екологію, такі як розвиток економіки в регіоні зеленого туризму. Також відзначено і негативні ефекти туризму – часті пожежі, забруднення навколишнього середовища. Важливу роль грає діяльність людини на природи . Її поведінка може допомогти природі і той час нашкодити.

У роботі відзначено, що впливи можуть основними та другорядними. Головним чинником є ступінь користі та шкідливості на навколишнє середовище. Звернена увагу на «екологічні заповіді» авіакомпанії для туристів. Наданий підхід до захисту та підтримання природи є гідним прикладом для потенційних туристів.

Визначена актуальність розробки туристичного продукту в Україні за допомогою дослідження відповідних ресурсів, які б в майбутньому могли привабити потенційних туристів.

Виявлено ресурсну базу екологічного туризму нашої держави, а саме аналіз головних напрямів екологічного сегменту: сільський, агротуризм, відвідування природніх заповідників, лісів. Питання розглянуто на

закондачому рівні, розроблена порівняльна діаграма. Зокрема, зазначена порівняльна характеристика наявності відповідних екологічних територій.

У ході практичної розробки нового еко-туру Південною Україною визначено ресурсну та технологічну бази для створення нового турпродукту. Піші групові прогулянки в формі еко-туру є одним з найефективніших засобів соціалізації людини та її підготовки до безпечної взаємодії з природним середовищем.

Створено унікальний маршрут: Кропивницький – НПП Бузький Гард – Мігія – Трикратський ліс – Актово – Миколаїв – НПП Олешківські піски – Лемурийське озеро – острів Джарилгач – Херсон. Протяжність усього: 545 км, 5 днів та 5 ночей. Вид маршруту: лінійний, груповий. Число туристів в одній групі: 16 чоловік. Для учасників не потрібна спеціальна підготовка. Визначено, що ефективне та безпечне планування та розвиток ЕТ у будь-якому районі неможливо без детальної та достовірної інформації про нього.

Проведено детальний опис регіону Південної України, а саме Миколаївської та Херсонської областей. Визначено наступні критерії: характеристика еколого-рекреаційних ресурсів; особливості санітарно-епідеміологічної ситуації в регіоні; ймовірність стихійних лих, раптові зміни погоди; наявність потенційних антропогенних факторів ризику в регіоні; характеристика інфраструктури медичних та екстрених служб; характеристика засобів організації туру; додаткова інформація з питань охорони навколишнього середовища.

До туру включено відвідування наступних екологічних дестинацій: два національні природні парки – Бузький Гард та Олешківські піски, Радонове озеро, Актівський каньйон, цілюще солоне Лемурийське озеро, безлюдний острів Джарилгач. Щодо вибору засобів розміщення, зупинки та ночівлі будуть в еко-таборах, кемпінгах, де все обладнано відповідно санітарних та екологічних вимог.

Щодо режиму харчування – перевага віддається продуктам харчування місцевого походження з довгим строком придатності. Введено 3-разове харчування з перекусами по дорозі з розрахунком 3000 ккал на людину.

В ході розробки екологічного туру визначено наступну проблему: в пішохідних турах завжди присутня загроза різких змін погодних умов. При умові того, що туристичну групу буде супроводжувати мікроавтобус протягом усього маршруту, цього боятись не варто. З'ясовано, що в інструктора має бути розважальна програма на випадок дощу чи інших непередбачуваних ситуацій.

Проведена детальна калькуляцію розробленого еко-туру Південною Україною. Тобто, собівартість туру складає 6650 грн/чол. Відповідно вартість путівки для туриста складає 8246 грн/чол. До путівки входить: проживання, харчування (трьох-разове і перекуси в дорозі), трансфер по маршруту, екскурсії та розваги, послуги гіда. Не входить у вартість: проїзд до точки старту маршруту та назад.

Щодо рекомендацій по впровадженню й організації нового еко-туру, було виокремлено ряд вказівок гіду-інструктору. Для маркетингових заходів необхідно застосовувати наступні прийоми: надання покупцям знижок, проведення лотерей, проведення презентацій туру, продаж туру в кредит тощо. Крім того, до каналів поширення реклами про новий еко-тур Південною Україною необхідно використовувати: засоби масової інформації, рекламу в соціальних мережах Instagram, Facebook, Youtube, спеціалізовану друковану продукцію, зовнішню рекламу, засоби директ мейл.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз ринку туристичних послуг в Україні: проблеми та перспективи : сайт. URL : <https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz-rynka-turisticheskikh-uslug-v-Ukraine.html> (дата звернення: 02.06.2021).
2. Борецько В. Е. Етика и менеджмент заповідного дела : навчальний посібник. Київ : КЕКЦ, 2005. 328 с.
3. Вишневський В. І. Екологічний туризм : навчальний посібник. Київ : Інтерпрес ЛТД, 2015. 140 с.
4. Вишневський В. І. Екологічний туризм : навчальний посібник. Київ : Інтерпрес ЛТД, 2015. 140 с.
5. Горішевський П. А., Васильєв В. П., Зінко Ю. В. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. 148 с.
6. Дмитрук О. Ю., Дмитрук С. В. ЕТ : навчальний посібник. Київ : Альтерпрес, 2009. 358 с.
7. Дудник О. В., Майборода М. М. Шляхи стимулювання туристичної привабливості в Україні / Вісник ХНТУ ім. Петра Василенка: Економічні науки. Харків : ХНТУСГ, 2016. Випуск 182. С. 195-203.
8. Екогеографія та ЕТ: Підручник / В. Г. Петрук та ін. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 178 с.
9. Інтерв'ю з заступником Міністра економічного розвитку і торгівлі України М. Тітарчуком : сайт. URL: <https://tsn.ua/interview/v-ukrayini-duzhe-bagato-proektiv-ale-zhodnogo-yakiyvidpovidav-bi-mizhnarodnim-standartam-949788.html> (дата звернення: 07.06.2021).
10. Кіптенко В. К. Менеджмент туризму : підручник. Київ : Знання, 2010. 502 с.
11. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму : навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 334 с.

12. Козловський О. Ю., Борисюк Б. В. Екологічний туризм : навчальний посібник. Житомир : ЖДУ ім. Франка, 2011. 202 с.
13. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі : навчально-методичний посібник. Чернівці : ЧНУ, 2016. 144 с.
14. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навчальний посібник. Київ : Альтерпрес, 2003. 104 с.
15. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : сайт. URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 18.05.2021).
16. Ніколаєв К. Д. Екологізація та розвиток сільського зеленого туризму в Україні : монографія. Київ : НПУ ім. Драгоманова, 2016. 153 с.
17. Организация туризма : навчальний посібник / Дурович А. П. та ін. Минск : Новое знание, 2003. 632 с.
18. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 26.06.1991 р. № 41 // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. ст. 546.
19. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України // Постанова Верховної Ради України від 13 липня 2016 року № 1460-VIII.
20. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 13. ст. 180.
21. Розвиток туристичного бізнесу регіону : навчальний посібник / Школа І. та ін. Чернівці : Книга, 2015. 236 с.
22. Сільський відпочинок для неповносправних : навчальний посібник / Волошинський та ін. Львів : Ліга-Прес, 2011. 232 с.
23. Сокол Т. Г. Основи туризмознавства : навчальний посібник. Київ : Слов'янський дім, 2006. 76 с.
24. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. Київ : КНТЕУ, 2009. 463 с.

25. Український туристичний портал : сайт. URL : <http://www.turkraina.info/news/> (дата звернення: 07.05.2021).
26. Ecotourism International. Міжнародний ЕТ : сайт. URL : <http://www.ecotourisminternational.com/> (дата звернення: 01.06.2021).
27. Internatioanal ecotourism Club (Міжнародних клуб з ЕТу) : сайт. URL : <http://www.ecoclub.com/> (дата звернення: 30.05.2021).
28. The Nature Conservancy. Захист природи : сайт. URL : <http://www.nature.org/aboutus/travel/ecotourism/> (дата звернення: 21.05.2021).
29. Timar I. V. Hospitality services in Ukraine: current state, problems and prospects for further development // Economics, management, law: Collection of scientific articles. Paris : Les Editions L'Originale, 2016. 241-244 p.
30. Wildlife International. Міжнародна організація «Жива природа» : сайт. URL : <http://www.wildlifeinternational.org/EN/public/ecotour/ecotour.html> (дата звернення: 17.05.2021).

ДОДАТКИ

Додаток А

Маршрутна карта розробленого еко-туру Південною Україною

